
IN SUBSEQUENS OPUS,

LIB. II RETRACTATIONUM CAPUT XL.

Librum etiam scripsi grandem, satis, quantum existimo, diligenter ad ipsos Donatistas (a), post Collationem quam cum episcopis eorum habuimus, ne ab eis seducerentur ulterius. Ubi respondi etiam quibusdam vanitatibus eorum, quæ ad nos pervenire potuerunt, quas victi, ubi poterant et quomodo poterant, jactabant; præter illa quæ dixi de gestis Collationis, unde quid actum sit, breviter nosceretur. Multo autem brevius id egi in quadam ad eosdem rursus epistola. Sed quia in concilio Numidiæ, omnibus qui ibi eramus hoc fieri placuit, non est in epistolis meis (b). Sic quippe incipit: *Silvanus senex, Valentinus, Innocentius, Maximinus, Optatus, Augustinus, Donatus, et cæteri episcopi de concilio Gertensi ad Donatistas*. Hic liber sic incipit: *Quid adhuc, Donatistæ, seducimini*.

(a) Laicos intelligit partis Donati, ad quos rursus inscripta est epistola 141, cujus hic postea meminit. De ista 141 epistola, vel forte de subsequente ad Donatistas libro Augustinus ad Marcellinum anno 412 scribens ait, epist. 159, n. 3: « Sicut mihi fuit etiam (operosa) epistola ad ipsos laicos Donatistas, de hac eadem Collatione nostra, quam modo aliquot incubrationibus terminavi. »

(b) Inter eas nunc est, ordine 141.

S. AURELII AUGUSTINI

HIPPONENSIS EPISCOPI

AD DONATISTAS

POST COLLATIONEM

LIBER UNUS (a).

Ipsos Donatianæ partis laicos monet Augustinus, ne ulterius seducantur a suis episcopis, quos jam esse in Collatione apud Carthaginem habita, propriis suis verbis ac sententiis prolatisque per eosdem ipsos documentis confutatos, Gesta monstrant. Horum vanas adversus Collationis ejusdem judicium calumnias diluit, scripta ab iis quædam post Collationem in vulgus sparsa examinans obiter et refellens.

CAPUT PRIMUM. — 1. Quid adhuc, Donatistæ, seducimini ab episcopis vestris, quorum fallaces tenebræ clara luce discussæ sunt; quorum apparuit error, quorum pertinaciâ superata est? Quid adhuc vobis jactant vana mendacia? Quid adhuc creditis hominibus victis? Cum vobis dicunt, judicem præmio fuisse corruptum, quid novum faciunt? Quid aliud omnes victi facere consuerunt, qui veritati consentire nolunt, nisi ut de judicis iniquitate mentiantur? Quærite ab eis, et ad hoc primum vobis respondeant, si possunt, quare ausi sunt venire Carthaginem, et in unum locum nobiscum Collationis gratia convenire. Jam ante aliquot annos convenimus eos publice, ut nobis conferentibus veritas appareret, et dissensio quæ nos dividit de medio tolleretur. Sed ipsam veritatem refugientes, actis responderunt, *Indignum est ut in unum conveniant filii martyrum et progenies traditorum*. Quare ergo modo nobiscum convenire voluerunt? Puto quod non facerent

quod eis videbatur indignum, nisi nos cognoscerent non esse progeniem traditorum. Aut certe ipsi vobis respondeant, quare dixerunt, *Indignum est ut in unum conveniant filii martyrum et progenies traditorum*, et in unum nobiscum postea convenerunt. Quæ res eos coëgit facere quod indignum est? Non enim ligati adducti sunt, sed omnino liberi convenerunt. Si dixerint, quia jusserat Imperator: ergo tunc faciunt quod indignum est, quando jusserit Imperator? Quid ergo irascuntur nescio quibus traditoribus ad causam nostram non pertinentibus? Codices enim dominicos persecutoribus dare, utique indignum est: quod cum fecit traditor, non habet crimen, quia jussit Imperator. Hoc dicimus, non secundum veritatem, sed secundum ipsorum perversitatem. Ipsi enim dixerunt: publica gesta proclamant, apud acta dixerunt. Non quilibet ignotus, sed Carthaginensis episcopus eorum Primianus hoc dixit. Primianus hoc scriptum magistratui Carthagini dedit, et a diacono

ADMONITIO PP. BENEDICTINORUM.

Libre ad Donatistas post Collationem castigatus est auxilio Corbeiensis elegantissimi et antiquissimi codicis, Michaelini ac Beccensis, necnon adhibitis lectionibus variis Belgicorum manuscriptorum apud Lovanienses, primis tandem ac potioribus editionibus Am. Er. et Lov.

Comparavimus præterea eas omnes editiones initio Retr. et Confess., t. 1, memoratas. M.

(a) Scriptus anno 412.